

INTERNATIONAL JOURNAL OF FIELD EDUCATION

Thinking Styles of Primary School Teachers

Yakup OFLAR¹

Ministry of National Education, Teacher

Kaya YILDIZ²

Abant Izzet Baysal University, Faculty of Education

ABSTRACT

The purpose of this study is to investigate primary school teachers' views on thinking styles. The participants of this study were 190 primary school teachers (85 males and 105 females) who worked in 15 schools in Bolu, Göynük and Mudurnu during the academic year. Data was collected through a survey from the population.

Data collection instrument adopted for the purpose of this study consisted of two parts. The first part included background questions with respect to the demographic characteristics of the participants. The second part of the instrument included "Thinking Styles Inventory" developed by Stenberg and Wagner (1988) to investigate those different thinking styles. The reliability and validity of this inventory were conducted by Fer (2005).

The results of the study are as follows;

1. The demographic data revealed that 55.3 % of the participants were female and 44.7 % were male. 70 % of the teachers were with in the age range of 20 to 30. 80.1 % of them had 1 to 10 years of teaching experience. 48.4 % of the teachers were classroom teachers while 51.6 % were branch teachers.
2. The participating teachers were found to have Legislative Thinking Style (\bar{X} =4.251) the most and Oligarchic Thinking Style (\bar{X} =3.126) the least.
3. The study revealed significant differences between the participant gender Anarchic Thinking Styles (P=0.039). There is no significant difference between age and teaching experience. The study also revealed significant differences between the type of teachers (class or branch) and their Internal Thinking Styles (P=0.026).

Key Words: Thinking styles, primary school teachers, classroom teacher, branch teacher.

¹ Corresponding Author
Primary School Teacher
yakupoflar@gmail.com

² Assoc. Prof. Dr.
kaya_yildiz@hotmail.com

İlköğretim Okulu Öğretmenlerinin Düşünme Stilleri

Yakup OFLAR¹
MEB, Öğretmen

Kaya YILDIZ²
Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Eğitim Fakültesi

ÖZET

Bu araştırmanın amacı ilköğretim okulu öğretmenlerinin düşünme stillerine ilişkin görüşlerini saptanmasıdır. Araştırmanın evrenini, Bolu İli Göynük ve Mudurnu İlçelerindeki 15 ilköğretim okulu ve bu okullarda görev yapan 190 öğretmenden oluşturmaktadır. Araştırmada evrenin tamamına ulaşıldığı için örneklem alma yoluna gidilmemiştir. Araştırmada veri toplama aracı olarak hazırlanan ölçme aracı iki bölümden oluşmuştur. Birinci bölümde, öğretmenlerin kişisel bilgilerini toplamaya yönelik sorular; ikinci bölümde, düşünme stillerini saptamak amacıyla kullanılan Sternberg ve Wagner (1988) tarafından geliştirilen ve Fer (2005) tarafından geçerliği ve güvenilirliği yapılan “Düşünme Stilleri Envanteri” yer almıştır.

Araştırmada aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır.

1. Kişisel bilgilere ilişkin; Araştırmaya katılan öğretmenlerin % 55,3’ü bayan, % 44,7’si baydır. Öğretmenlerin % 70’i 20 – 30 yaş grubunda yer almakta, % 80,1’i 1 – 10 yıllık mesleki kıdeme sahip durumdadırlar. Öğretmenlerin % 48,4’ü sınıf öğretmeni ve %51,6’sı branş öğretmenidir.
2. İlköğretim okullarında görev yapan öğretmenler; en yüksek Özerk Düşünme Stilini ($\bar{X} = 4,251$) “Her zaman”, en düşük Eşdeğerci Düşünme Stilini ($\bar{X} = 3,126$) “Bazen” ve diğer düşünme stillerini “Çoğunlukla” benimsemektedirler.
3. İlköğretim okullarında görev yapan öğretmenlerin düşünme stilleri dağılımına ilişkin görüşlerine cinsiyet değişkenine bakıldığında yalnız Kuralsız Düşünme Stilinde ($P=0.039$;) anlamlı bir fark görülmektedir. Yaş ve mesleki kıdem değişkenine bakıldığında öğretmenler arasında anlamlı bir fark bulunmamaktadır. İlköğretim okullarında görev yapan öğretmenlerin düşünme stilleri dağılımına ilişkin görüşlerine sınıf ve branş değişkenine bakıldığında yalnız İçer Dönük Düşünme Stilinde ($P=0.026$;) anlamlı bir fark bulunmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Düşünme stilleri, ilköğretim okulu öğretmenleri, sınıf öğretmeni, branş öğretmeni.

Sınıf Öğretmeni
Sorumlu Yazar:
yakupoflar@gmail.com

Doç. Dr.

Giriş

İnsanlar var oluşlarından beri gelişmeyi istemişler, gelişmelere ve değişime hep açık olmuşlardır. Örneğin tekerleği icat eden insan bununla yetinmemiş tekerlekli araç yapmış, bu çeşitli hayvanlara çektirilerek güçten ve özellikle zamandan tasarruf sağlanmıştır. Gelişme ve değişimin yavaşladığı zamanlar olsa da her dönemde devam etmiş ve özellikle son yüzyıllarda zirve yapmıştır. Belki bugün zirve sayılan nokta da gelecekte çok küçük birimleri kapsayacaktır.

Yeniye ve dolayısıyla daha iyiyi bulma çabası sürekli devam etmiş, bu süreklilik insanlık için çoğu zaman olumlu sonuçlar doğurmuştur. Bütün bu gelişmeler ve değişimler; deneme yanılmalar, tecrübeler ve araştırmalar sonucunda meydana gelmiştir. Her yeni araştırma beraberinde yeni bir bilgiyi getirmiş veya eskilerin değerini artırmış ya da geçerliliğini yitirenleri ortaya çıkarmıştır.

Yeniye ve daha iyiyi bulma çabası her alanda olduğu gibi eğitim alanında olumlu sonuçlar doğurmuştur. Çalıştığı alan için düşünen her beyin arkasında izler bırakmış ve katkılar sağlamıştır. İnsanlar ilk önce nasıl hayatta kalılabileceğini, bunun için sırasında nasıl avlanması, düşmanına karşı nasıl savunması gerektiğini öğrenmiş ve öğretmiştir. Bu öğreniş ve öğretiş zamanla devam ederek konular çeşitlenmiş, bu çeşitlikle beraber arayışlar, araştırmalar başlamıştır. Konu alanları gelişmiş, branşlar çoğalmıştır. Örneğin bir asır önce sadece fizik öğrenmek yeterli ve sadece genel olarak fiziği öğrenmek mevcut iken gelişen ve değişen bilim sonucu sadece fiziği öğrenmek yetmemiş; moleküler fizik, genetik fizik, astro fizik, kuantum fiziği, optik fizik gibi birçok alan keşfedilmiş ve bu alanlarda kendi içinde birçok dallara ayrılmıştır.

Bütün bu gelişmeler ve değişimler öğrenmeyi ve öğrenmenin daha güçlü ve geçerli olmasını gerekli kılmıştır. Öğrenme ve öğretmeyle, eğitimle ilgili yapılan çalışmalar insanları daha iyi, etkili, kalıcı öğrenmesi içindir. Asıl amaç bilimin, sanatın dolayısıyla insanlığın gelişmesidir. Ne kadar iyi eğitim ve öğretim o kadar başarılı, kendine güvenli ve mutlu toplumu demektir.

İnsanların fiziksel, duygusal, düşünsel, sosyal açılarından birbirlerinden farklı oldukları bilinmekte ve bu konularda yapılan araştırmalarla farklılıkları desteklenmektedir. Her bireyin farklı duyuş, düşünüş ve davranış şekli vardır. Bu farklılıklar eğitimde, öğrenmede ve öğretmede de karşımıza çıkmaktadır.

Eğitimin ve öğretimin de temel olan bilinenlerinden bir tanesi bireylerin farklılığı ve bu farklılığın göz önüne alınarak eğitim ve öğretimin yapılmasıdır. Bireylerdeki farklılıklar düşüncelerde ve bu düşüncelerin uygulanış biçimlerinde de mevcuttur. Her birey farklı düşünmekte ve bunu farklı biçimde sunmaktadır. Aynı duruma ilişkin farklı bireyler farklı tepkiler vermektedir.

Düşünme süreci, dış dünyadaki nesne ve olayları semboller haline çevirme olarak tanımlanabilir. Buna göre beyin, semboller üzerinde anlam çıkarma, hipotez kurma, hesaplama ve daha sonraki sembolleri üretmek gibi bir sürü işlem yapar. Daha sonra bu sembolleri tekrar dış dünyadaki nesne ve olaylara çevirir. Böylelikle de var olan “gerçek” durumla başarılı bir şekilde başa çıkabilir (Arkonaç, 1998: 289). Akkurt’a göre (2001), düşünme, bilginin anlamlandırılması ve gerçeğin anlaşılmasına çalışılması için gösterilen zihinsel bir çaba olarak tanımlanmaktadır (Akt. Balgalmış, 2007:1). Düşünme zihinsel bir faaliyettir. İnsanların davranışları, bu davranışları

gösterip göstermeyecekleri, nasıl ve ne şekilde gösterecekleri düşünme ve düşünce ürünüdür. Düşünme süreci, dış dünyadaki nesne ve olayları semboller haline çevirme olarak tanımlanabilir (Çubukçu, 2004:1).

Stil bireylerin becerileri kullanmada ve bilgiyi işlemede tercih ettikleri yol olarak tanımlanır. Stil kendi başına bir yetenek ya da beceri değil sadece bireyin yaptığı bir tercihtir (Fer, 2005:5). Dolayısıyla stil kendi içinde bir beceri değil, daha çok bir tercihtir. Bu nedenle değişik stillerin iyi ya da kötü oluşlarından söz edilemez, ancak farklılıklarından söz edilebilir. Düşünme biçimi tercihlerindeki farklılıklar, bütün sosyal ortamlarda, gerek birebir gerekse grup etkileşimlerini önemli ölçüde etkiler niteliktedir (Buluş, 2000:3).

Düşünme stili, düşüncesini nasıl kullanıp değerlendireceği, nasıl işleyip uygulayacağı durumudur. Düşünme stilleri kalıcı değil değişkendirler ve insanların sosyalizasyonları sonu elde edilirler (Duru, 2004:172). Düşünme stilleri, bireylerin karşılaştıkları çeşitli problemlere, olaylara, olgulara ve değişkenlere karşı zihinsel süreçler sonucu sergilediği yaklaşım ve eğilimlerdir. Düşünme stilleri, bireyin bilgiyi nasıl aldığı ve işlediğiyle yakından ilgilidir. Bireylerin her bir stilin miktarında değişiklik gösterdiği bir profili mevcuttur, ancak yalnızca bir profile bağımlı değildirler. Farklı görev ve durumlara uyum sağlamak amacıyla düşünme stilleri değişiklik gösterebilir (Sünbül, 2004:2). Sternberg (1988) ise düşünme stilini zihinsel özyönetim kuramına dayalı olarak açıklar ve düşünme stilinin, bireylerin zihin ve bilgilerini kullanmak için seçtikleri ve düşünmeyi tercih ettikleri yol olarak tanımlar. Bu bakımdan düşünme stili zeka veya yetenek olarak açıklanamaz, aksine zeka ya da yeteneğin kullanılma biçimidir (akt: Fer, 2005:6).

Sternberg, Zihinsel Benlik-Yönetimi Kuramı'nda (1988, 1997) bir toplumun kendini yönetme biçimini bir metafor (benzetme) olarak kullanarak, insanların da toplumlar gibi kendilerini bir şekilde yönetmeye ve günlük etkinliklerini düzenlemeye gereksinim duyduklarını ileri sürmektedir. Kurama göre, bunu yapmanın çeşitli yolları vardır. Kişi hangi iş yapma biçimini ya da becerisini kullanma yolunu, yani düşünme stilini seçeceğini belirlerken, kendisi için en uygun ve rahat olanı tercih etme yoluna gider. Bu nedenle, çevresel durumların gereklilikleri nedeniyle çoğu insan kullandığı düşünme stilinde esnek ve uyum sürecinde kullandığı düşünme stilinde değişen derecelerde başarılıdır. Ayrıca, düşünme stillerini kullanma düzeyi açısından bireylerin birbirlerinden farklılaştıkları dikkate alındığında, her insanda bu stillerden herhangi birinin daha baskın olduğu söylenebilir. Zihnin bu şekilde, benlik yönetimi için esnek olarak kullanımı, düşünme stillerinde çeşitliliği beraberinde getirmektedir (Akt. Buluş, 2005:4).

Zihinsel Benlik Yönetimi Kuramında okul içinde ve dışında, bireylerin günlük aktivitelerini nasıl düzenleyip, yönelttikleri oldukça önemli bir yer tutar. Bu açıdan kuram akademik ve akademik olmayan her iki durum üzerinde de odaklanır. Kuramın temel çıkış noktası, insanların da toplumlar gibi kendi kendilerini yönetmeye ve günlük aktivitelerini düzenlemede, kendileri için en uygun olan ve kendilerini en rahat hissedebilecekleri düşünme stillerini tercih etme eğilimindedirler. Kuram beş farklı boyutta 13 farklı düşünme stilini tartışır. Bu boyutlar fonksiyonlar, formlar, düzeyler, konular-alalar ve eğilimlerdir (Duru, 2004:172). Düşünme stili, bireyin becerilerini kullanmada tercih ettiği yol, yöntem; ise bireylerin kendileri için daha çok kullanılabilir ve uygun buldukları bilgi işleme biçimi olarak tanımlanmıştır. Düşünme stili kendi içinde bir beceri değil, daha çok bir tercihtir. Dolayısıyla iyi ya da kötü şeklinde sınıflandırılacak bir stilden değil, ancak farklılıklarından söz edilebilir. Bu nedenle, içinde bulunulan duruma, karşılaşılan probleme bağlı olarak ve zaman içinde kullanılan düşünme

stili değişebilir. Düşünme stilleri, bireylerin karşılaştıkları çeşitli problemlere, olaylara, olgulara ve değişkenlere karşı zihinsel süreçler sonucu sergilediği yaklaşım ve eğilimlerdir. Düşünme stilleri, bireyin bilgiyi nasıl aldığı ve işlediğiyle yakından ilgilidir. Bireylerin her bir stilin miktarında değişiklik gösterdiği bir profili mevcuttur, ancak yalnızca bir profile bağımlı değillerdir. Düşünme stilleri yeteneklerden ayrıdır. Yetenek bireyin yapabileceği şeyi gösterirken, stil bireyin yeteneklerini nasıl kullanacağına yönelik tercihlerin bir ifadesidir (Buluş, 2005; Sternberg, 1997; Sternberg ve Grigorenko, 1995; Sünbül, 2004; Zhang, 2000). Bireyin kullandığı düşünme stilleri yaşam boyu değişebilir, çeşitlenebilir veya gelişimsel olarak farklılıklar gösterebilir. Bireylerin kendilerine özđü düşünme stilleri vardır. Her ne zaman mümkün olursa olsun, insanlar kendilerini yönetmenin biçimini seçerler. Stillere yaşam talepleri ve zamana göre değişebilir. Düşünme stilleri insanların içinde buldukları koşullar tarafından biçimlendirilebilir. Zihinsel Özerklik Teorisi 5 boyut içerisinde 13 düşünme stilini tanımlar (Fer, 2005).

I. İşgörüler:

- 1.Yasa yapıcı: Yenilikçi, yaratıcı, fikir üreten.
- 2.Yürütmeçi: Uyumlu, düzenli, verilen talimatları izleyen.
- 3.Yargılayıcı: Yargılayan, değerlendiren, görüş belirten.

II.Biçimler:

4. Monarşik: Aynı anda tek amaca ve işe odaklanan.
5. Hiyerarşik: Çok işi, aynı anda, öncelik belirleyerek yapan.
6. Oligarşik: Çok işi, aynı anda, öncelikleri belirleyemeden yapan.
7. Anarşik: İşlere rastgele yaklaşan, sistemlerden kaçınan.

III.Düzeyler:

8. Global: Soyut düşüncelerle, genel çerçeveye uğraşan.
9. Local: Somut düşüncelerle, ayrıntılarla uğraşan.

IV.Yönelim:

10. İçsel: Bağımsız, kendine yeten, iletişimden kaçınan.
11. Dışsal: Başkalarıyla çalışın, sosyal olan, bağımlı olan.

V.Eğilimler:

12. Yenilikçi: Yenilikçi, geleneğe karşı çıkan, hayalci.
13. Muhafazakar: Geleneksel, denenmişi tercih eden, gerçekçi.

Her birey gibi öğretmenlerinde farklı düşünme stili vardır ve bu farklılık çok doğal olup öğretmenin eğitimi ve öğretimi nasıl yaptığını ve yapacağını doğrudan etkilemektedir. Öğretmenlerin düşünme stillerinin nasıl olduğunu ve düşünme stilleri değişkenlerine göre nasıl şekil aldığını bilmek, onlar tarafından verilen eğitim ve öğretim programlarının bu durumlara göre düzenlenerek daha etkili ve verimli olmasını sağlayacaktır.

Elis ve Hunt'a göre (1993) akıl yürütme ve düşünme becerilerinin öğretimi, yaşam boyu bir süreç olarak görülmelidir, bir derste öğretilen ve sonra unutulmuş bir şeyler değildir. Düşünme becerilerinin öğretimi konusunda bir görüşe göre; düşünme becerileri, yaratıcı düşünme, karar verme, problem çözme, değerlendirme ve akıl yürütmeye ilişkin öğretim becerilerine yer veren bireysel yardımcı kitapların kullanılmasıyla öğretiler. Diğer bir görüşe göre ise düşünme becerileri, formal öğretim ve okullarda birçok farklı eğitsel etkinlikte, düşünme için her bir öğrencinin gereksinim duyduğu çeşitli uygulamalarla desteklenerek de öğretiler (Akt. Akbulut, 2006).

Öğrenme ve öğretme tek bir değişkenle açıklanamayacak kompleks bir bütündür. Bu nedenle, öğretmenin sınıf içi davranışları ve öğretim becerilerinin yanı sıra öğretmenlerin düşünce ve inançlarını incelemeye yönelik araştırmalar bir zorunluluk halini almıştır (Öngen, 2003; Akt.: Adak, 2006).

Etkili bir öğretim sürecinin gerçekleşmesi için öğretmenlerin düşünme stillerinin göz önünde bulundurulması önemlidir (Çubukçu 2004:1). Öğretmenlerin düşünme stillerine uygun olarak gerçekleştirdikleri öğretim, daha kolay, daha kalıcı ve daha etkili olmaya işaret edecektir. Böylelikle öğrenci merkezli öğretim gerçekleşmiş olur ve bu daha verimli öğretimi sağlar. Öğretim kurumlarında öğrenci merkezli kalıcı öğrenmeler gerçekleşebilmesi için öncelikle öğretmenlerin kendi düşünme stillerini bilmeleri ve düşünme stillerinin birey açısından önemini kavramış olması gerekir. Bilinen düşünme stiline göre öğretim faaliyetinde bulunmak ve eğitim-öğretim çalışmalarının bu yönde yapılması hem kolay olacak, zaman kazandıracak ve daha etkili olacaktır. Bu durumlar da göz önünde bulundurulduğunda, öğretmenlerin kendilerinin düşünme stillerini bilmeleri gerekir.

Sahip olduğu düşünme stilini (stillerini) bilen öğretmen eğitim ve öğretim çalışmalarını buna göre düzenleyecek, etkinliklerini bu doğrultuda yapacak dolayısıyla daha etkili ve daha verimli olacaktır. Bu şekilde insan hayatı için çok önemli olan zaman kazanılacak, emekten tasarruf edilecek ve verimlilik sağlanacaktır.

Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı ilköğretim okullarında görev yapan öğretmenlerin düşünme stillerine ilişkin görüşlerini saptamaktır.

Bu araştırmada yukarıdaki genel amaç çerçevesinde;

1. İlköğretim okulu öğretmenlerinin düşünme stillerine ilişkin görüşleri nelerdir?
2. İlköğretim okulu öğretmenlerinin düşünme stillerine ilişkin görüşleri arasında; cinsiyet, yaş, mesleki kıdem ve branş değişkenlerine göre anlamlı bir farklılık var mıdır?

Yöntem

Araştırmanın Modeli

Bu araştırma, Milli Eğitim Bakanlığına bağlı Bolu İli Göynük ve Mudurnu İlçelerindeki ilköğretim kullarda görev yapan sınıf öğretmenleri ve branş öğretmenlerinin düşünme stillerini, uygulanan bir ölçme aracından elde edilen bilgilere dayalı olarak saptamaya çalıştığından tarama niteliğinde bir çalışmadır.

Tarama modelleri, geçmişte ya da halen var olan bir durumu var olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan araştırma yaklaşımlarıdır. Araştırmaya konu olan olay, birey ya da nesne, kendi koşulları içinde ve olduğu gibi tanımlanmaya çalışılır. Onları, herhangi bir şekilde değiştirme, etkileme çabası gösterilmez. Bilinmek istenen şey vardır ve ordadır. Önemli olan, onu uygun bir biçimde “gözleyip” belirleyebilmektir (Karasar, 2005:77).

Evren ve Örneklem

Araştırmanın evreni, 2009–2010 eğitim öğretim yılında Bolu İli Göynük ve Mudurnu ilçelerindeki 15 ilköğretim okulu ve bu okullarda görev yapan sınıf ve branş (kadrolu, sözleşmeli,

ücretli) öğretmenlerinden oluşmaktadır. Araştırmanın evrenini 220 öğretmen oluşturmaktadır. Evrenin tamamına ulaşıldığı için örneklem alma yoluna gidilmemiştir.

İlköğretim okulu öğretmenlerinin düşünme stillerine ilişkin görüşlerini belirlemek için görüşlerine başvuru yapılan öğretmenlerin kişisel özelliklerine (cinsiyet, yaş, branş, mesleki kıdem) ilişkin verilerine yer verilmiştir. Tablo 1. de öğretmenlerin kişisel bilgilerine ait veriler yer almaktadır.

Tablo 1. Öğretmenlerin Kişisel Özellikleri

<i>Cinsiyet</i>			<i>Branş</i>		
	N	%	N	%	
Erkek	85	44,7	Sınıf öğretmeni	92	48,4
Kadın	105	55,3	Branş öğretmeni	98	51,6
Toplam	190	100	Toplam	190	100
<i>Yaş</i>			<i>Mesleki Kıdem</i>		
	N	%	N	%	
20-25 yaş	49	25,8	1-5 yıl	99	52,1
26-30 yaş	84	44,2	6-10 yıl	57	30,0
31-35 yaş	29	15,3	11-15 yıl	13	6,8
36-40 yaş	11	5,8	16-20 yıl	6	3,2
41-45 yaş	7	3,7	20 yıl ve üzeri	15	7,9
45-50 yaş	5	2,6	Toplam	190	100
50 yaş üzeri	5	2,6			
Toplam	190	100			

Tablo 1. incelendiğinde araştırmaya katılan toplam 190 öğretmenden % 44,7'si erkek ve % 55,3'ü kadın öğretmen olduğu görülmektedir. Branş değişkeninde ise öğretmenlerin % 48,42'sinin sınıf öğretmeni ve % 51,58'inin branş öğretmenidir.

Tablo 1.'de öğretmenlerin yaş değişkenlerine göre dağılımı incelendiğinde; % 25,8'i "20-25 yaş arası", % 44,2'si "26-30 yaş arası", % 15,3'ü "31-35 yaş arası", % 5,8'i "36-40 yaş arası", % 3,7'si "41-45 yaş arası", % "2,6'sı 46-50 yaş arası" ve % 2,6'sı "50 ve üzeri yaş" aralığında olduğu görülmektedir.

Öğretmenlerin mesleki kıdem değişkenleri incelendiğinde; % 52,1'i "1-5 yıl", % 30'u "6-10 yıl", % 6,8'i "11-15 yıl", % 3,2'si "16-20 yıl" ve % 7,9'u "20 yıl ve üzeri" mesleki kıdeme sahip olduğu saptanmıştır.

Veri Toplama Aracı

Araştırmada veri toplama aracı olarak kullanılan "Düşünme Stilleri (Biçimleri) Envanteri" Sternberg-Wagner (1992) tarafından geliştirilmiştir. Anketin geçerlilik ve güvenilirlik çalışması Fer (2005) tarafından yapılmıştır. Envanter toplam 104 maddeden oluşmakta ve on üç düşünme stiline yer vermektedir. Her bir düşünme stilinde toplam 8 madde yer almaktadır.

Fer (2005); Sternberg (1988)'in 'Zihinsel Özyönetim Kuramı'na dayalı olarak Sternberg ve Wagner (1992) tarafından geliştirilen 'Düşünme Stilleri Envanteri (DSE)'nin Türkçe formunun dil eşdeğerliğinin, geçerliğinin ve güvenilirliğinin incelemiştir. DSE'nin İngilizce ve Türkçe formu arasındaki tutarlılığını incelemek için yaptığı Pearson korelasyon katsayıları sonucunda 4. ve 73. dışındaki tüm maddelerde 0.40 ile 0.99 arasında değişen ve 0.00 ya da 0.01

düzeyinde pozitif ve anlamlı değerlere ulaşmıştır.. Envanterin yapı geçerliğini saptamak için yaptığı faktör analizi beş faktörlü, 13 alt ölçekli, 70 maddeli yapıyı ortaya koymuştur. Envanterin bütününün iç tutarlık güvenilirliğini 0.89 alpha katsayısı olarak bulmuştur. Bulgular, alt ölçek maddelerinin iç tutarlık güvenilirliğinin 0.37- 0.88 arasında değişen madde-toplam korelasyonu olduğunu göstermiştir. Alt ölçeklerin dış tutarlık güvenilirliği için yapılan test-tekrar test tekniği bulguları ise 0.63- 0.78 arasında korelasyon değeri almıştır.

Envanteri, Yıldız Teknik Üniversitesinin İngilizce Öğretmenliği sertifika programı ile Eğitim Bilimleri Bölümü Matematik, Fizik ve Kimya Öğretmenliği tezsiz yüksek lisans programına katılan 402 kişilik aday öğretmenlerden oluşan çalışma grubuna uygulamıştır. Araştırmasında tarama modellerinden genel tarama modelini kullanmış ve çalışma grubunda İstanbul (% 24), Boğaziçi (% 19), Yıldız Teknik (% 19), Fatih (% 19) ve diğer (%19) üniversitelerden programa katılan aday öğretmenler yer almıştır.

Araştırmada veri toplama aracı olarak hazırlanan ölçme aracı iki bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde, öğretmenlerin kişisel bilgilerini toplamaya yönelik sorular; ikinci bölümde, düşünme stillerini belirlemek amacıyla kullanılan “Düşünme Stilleri Envanteri” yer almaktadır.

Envanterin bütününün iç tutarlık güvenilirliği 0.89 alpha katsayısıdır. Bulgular, alt ölçek maddelerinin iç tutarlık güvenilirliğinin 0.37- 0.88 arasında değişen madde-toplam korelasyonu olduğunu göstermiştir. Alt ölçeklerin dış tutarlık güvenilirliği için yapılan test tekrar test tekniği bulguları ise 0.63- 0.78 arasında korelasyon değeri almıştır (Fer, 2005:19). Düşünme stilleri envanterinde yer alan ifadeler için "Her zaman (5)", "Çoğunlukla (4)", "Bazen (3)", "Nadiren (2)", "Hiçbir zaman (1)" dereceleri kullanılmıştır. Aritmetik ortalamalara göre puanlama; 1. Hiçbir zaman (1-1,79), 2. Nadiren (1,80-2,59), 3. Bazen (2,60-3,39), 4. Çoğunlukla (3,40-4,19) ve 5. Her zaman (4,20-5,00) şeklindedir.

Verilerin Çözümü ve Yorumlanması

Araştırmada elde edilen veriler SPSS 15.0 bilgisayar programında çözümlenmiştir. İlköğretim öğretmenlerinin düşünme stilleri dağılımı; yüzde, frekans, aritmetik ortalama, t-testi, tek yönlü varyans analizi, standart sapma ve tukey testi kullanılarak veriler analiz edilmiştir.

Bulgular

Alt Problemlere İlişkin Bulgular

Birinci Alt Probleme İlişkin Bulgu

Araştırmanın birinci alt problemi “İlköğretim okulu öğretmenlerinin düşünme stillerine ilişkin görüşleri nelerdir?” sorusuna ilişkin aritmetik ortalama ve standart sapmalar Tablo 2.’de verilmiştir.

Tablo 2. Öğretmenlerinin Düşünme Stillerinin Dağılımı

Düşünme Stilleri	\bar{X}	s.s.
Özerk Düşünme Stili	4,25	0,41
Kuralcı Düşünme Stili	3,86	0,47
Yargılayıcı Düşünme Stili	3,86	0,56
Tekil Düşünme Stili	3,53	0,67
Aşamalı Düşünme Stili	3,95	0,57
Eş Değerci Düşünme Stili	3,13	0,67

Kuralsız Düşünme Stili	3,46	0,63
Bütüncü Düşünme Stili	3,59	0,54
Ayrıntıcı Düşünme Stili	3,44	0,60
İçe Dönük Düşünme Stili	3,68	0,58
Dışa Dönük Düşünme Stili	3,61	0,59
Yenilikçi Düşünme Stili	3,83	0,60
Gelenekçi Düşünme Stili	3,02	0,82
Toplam	3,63	0,37

Tablo 2. incelendiğinde öğretmenlerin düşünme stilleri içerisinde en çok benimsedikleri ve “her zaman” kullandıkları düşünme stili ($\bar{X}= 4,25$, s.s. 0,41) Özerk düşünme stildir. Öğretmenlerin çoğunlukla kullandıkları düşünme stilleri ise Aşamalı ($\bar{X}=3,95$, ss.= 0,57), Kuralcı ($\bar{X}=3,86$, ss.=0,47), Yargılayıcı ($\bar{X}=3,86$, ss.=0,56), Yenilikçi ($\bar{X}=3,83$, ss.=0,60), İçe dönük ($\bar{X}=3,68$, ss.=0,58), Dışa dönük ($\bar{X}=3,61$, ss.=0,59), Bütüncü ($\bar{X}=3,59$, ss.=0,54), Tekil Düşünme ($\bar{X}=3,53$, ss.=0,67), Kuralsız ($\bar{X}=3,46$, ss.=0,63) ve Ayrıntıcı ($\bar{X}=3,44$, ss.=0,60) düşünme stilleridir. Öğretmenlerin bazen tercih ettikleri düşünme stilleri ise Eş Değerci ($\bar{X}=3,13$, ss.=0,67) ve Gelenekçi ($\bar{X}=3,02$, ss.=0,82) düşünme stildir.

İkinci Alt Probleme İlişkin Bulgu

Araştırmanın ikinci alt problemi “İlköğretim okulu öğretmenlerinin düşünme stillerine ilişkin görüşleri arasında; cinsiyet, yaş, mesleki kıdem, branş değişkenlerine göre farklılık var mıdır?” biçimindedir. Bu alt probleme ilişkin bulgular Tablo 3, Tablo 4, Tablo 5 ve Tablo 6’da verilmiştir.

a) Cinsiyet:

İlköğretim Okulu öğretmenlerinin düşünme stillerine ilişkin görüşleri arasında cinsiyet değişkenine göre farklılık var mıdır? Bu alt probleme ilişkin bulgular Tablo 3.’da gösterilmiştir.

Tablo 3. Öğretmenlerin Düşünme Stillerinin Cinsiyete Değişkenine İlişkin t-testi

Düşünme Stilleri	Cinsiyet	N	\bar{X}	ss	F	p
Özerk Düşünme Stili	Erkek	85	4.249	0.452	3.667	0.057
	Kadın	105	4.256	0.366		
Kuralcı Düşünme Stili	Erkek	85	3.875	0.478	0.211	0.646
	Kadın	105	3.844	0.460		
Yargılayıcı Düşünme Stili	Erkek	85	3.909	0.597	0.268	0.605
	Kadın	105	3.816	0.533		
Tekil Düşünme Stili	Erkek	85	3.602	0.598	0.015	0.904
	Kadın	105	3.480	0.722		
Aşamalı Düşünme Stili	Erkek	85	4.047	0.563	0.227	0.634
	Kadın	105	3.869	0.572		
Eş Değerci Düşünme Stili	Erkek	85	3.294	0.701	1.944	0.165
	Kadın	105	2.991	0.609		
Kuralsız Düşünme Stili	Erkek	85	3.602	0.695	4.339	0.039*
	Kadın	105	3.344	0.545		

Bütüncü Düşünme Stili	Erkek	85	3.691	0.565	1.099	0.296
	Kadın	105	3.500	0.509		
Ayrıntıcı Düşünme Stili	Erkek	85	3.516	0.633	0.438	0.509
	Kadın	105	3.380	0.572		
İçe Dönük Düşünme Stili	Erkek	85	3.716	0.607	2.152	0.144
	Kadın	105	3.649	0.562		
Dışa Dönük Düşünme Stili	Erkek	85	3.703	0.590	0.068	0.794
	Kadın	105	3.533	0.589		
Yenilikçi Düşünme Stili	Erkek	85	3.906	0.597	0.820	0.366
	Kadın	105	3.776	0.590		
Gelenekçi Düşünme Stili	Erkek	85	3.243	0.892	3.450	0.065
	Kadın	105	2.841	0.717		
Düşünme Stilleri	Erkek	85	3.719	0.428	8.594	0.004*
Envanteri (Toplam)	Kadın	105	3.560	0.316		

*p<.05

Tablo 3. incelendiğinde, erkek ve kadın öğretmenler arasında *Özerk Düşünme Stili* (f=3.667; p>.05), *Kuralcı Düşünme Stili* (f=0.211; p>.05), *Yargılayıcı Düşünme Stili* (f=0.268; p>.05), *Tekil Düşünme Stili* (f=0.015; p>.05), *Aşamalı Düşünme Stili* (f=0.227; p>.05), *Eş Değerci Düşünme Stili* (f=1.944; p>.05), *Bütüncü Düşünme Stili* (f=1.099; p>.05), *Ayrıntıcı Düşünme Stili* (f=0.438; p>.05), *İçe Dönük Düşünme Stili* (f=2.152; p>.05), *Dışa Dönük düşünme Stili* (f=0.068; p>.05), *Yenilikçi Düşünme Stili* (f=0.820; p>.05), *Gelenekçi Düşünme Stili* (f=3.450; p>.05) açısından cinsiyete göre anlamlı bir farklılık olmadığı görülmektedir. Yalnızca *Kuralsız Düşünme Stili*nde (P=0.039;) anlamlı bir fark görülmektedir. Farkın kaynağı =3,60 ile Erkek öğretmenler lehinedir. Tablo incelendiğinde düşünme stilleri envanterinin toplamda (P=0.004; p>.05) anlamlı bir fark görülmektedir. Farkın kaynağı =3,72 ile erkek öğretmenler lehinedir.

b) Yaş:

İlköğretim okulu öğretmenlerinin düşünme stillerine ilişkin görüşleri arasında yaş değişkenine göre farklılık var mıdır? Bu alt probleme ilişkin bulgular Tablo 4.'de gösterilmiştir.

Tablo 4. Öğretmenlerin Düşünme Stillерinin Yaş Değişkenine İlişkin Tekyönlü Varyans Analizi

Düşünme Stilleri	Grup	Kareler	SD	Kareler	F	p
Özerk Düşünme Stili	Gruplar Arası	1.481	6	0.247	1.525	0.172
	Grup İçi	29.612	183	0.162		
	Toplam	31.092	189			
Kuralcı Düşünme Stili	Gruplar Arası	1.893	6	0.315	1.468	0.192
	Grup İçi	39.333	183	0.215		
	Toplam	41.226	189			
Yargılayıcı Düşünme Stili	Gruplar Arası	0.877	6	0.146	0.453	0.842
	Grup İçi	59.047	183	0.323		
	Toplam	59.924	189			
Tekil Düşünme Stili	Gruplar Arası	0.818	6	0.136	0.297	0.938

	Grup İçi	84.036	183	0.459		
	Toplam	84.854	189			
Aşamalı Düşünme Stili	Gruplar Arası	1.159	6	0.193	0.580	0.746
	Grup İçi	60.934	183	0.333		
	Toplam	62.093	189			
Eş Değerci Düşünme Stili	Gruplar Arası	1.180	6	0.197	0.434	0.856
	Grup İçi	82.914	183	0.453		
	Toplam	84.093	189			
Kuralsız Düşünme Stili	Gruplar Arası	1.328	6	0.221	0.553	0.767
	Grup İçi	73.169	183	0.400		
	Toplam	74.496	189			
Bütüncül Düşünme Stili	Gruplar Arası	0.565	6	0.094	0.314	0.929
	Grup İçi	54.951	183	0.300		
	Toplam	55.516	189			
Ayrıntıcı Düşünme Stili	Gruplar Arası	1.165	6	0.194	0.527	0.787
	Grup İçi	67.387	183	0.368		
	Toplam	68.553	189			
İçe Dönük Düşünme Stili	Gruplar Arası	1.245	6	0.208	0.606	0.725
	Grup İçi	62.702	183	0.343		
	Toplam	63.947	189			
Dışa Dönük Düşünme Stili	Gruplar Arası	0.806	6	0.134	0.373	0.895
	Grup İçi	65.865	183	0.360		
	Toplam	66.671	189			
Yenilikçi Düşünme Stili	Gruplar Arası	0.670	6	0.112	0.309	0.932
	Grup İçi	66.170	183	0.362		
	Toplam	66.840	189			
Gelenekçi Düşünme Stili	Gruplar Arası	4.615	6	0.769	1.142	0.340
	Grup İçi	123.259	183	0.674		
	Toplam	127.874	189			
Toplam	Gruplar Arası	0.306	6	0.051	0.350	0.909
	Grup İçi	26.714	183	0.146		
	Toplam	27.020	189			

* p<.05 [Kategoriler: (1) 20-25, (2) 26-30, (3) 31-35, (4) 36-40, (5) 41-45, (6) 46-50, (7) 50 üzeri]

Tablo 4. incelendiğinde, yaş değişkenine göre *Özerk Düşünme Stili* (f=1.525; p>.05), *Kuralcı Düşünme Stili* (f=1.468; p>.05), *Yargılayıcı Düşünme Stili* (f=0.453; p>.05), *Tekil Düşünme Stili* (f=0.297; p>.05), *Aşamalı Düşünme Stili* (f=0.580; p>.05), *Eş Değerci Düşünme Stili* (f=0.434; p>.05), *Kuralsız Düşünme Stili* (f=0.553; p>.05), *Bütüncü Düşünme Stili* (f=0.314; p>.05), *Ayrıntıcı Düşünme Stili* (f=0.527; p>.05), *İçe Dönük Düşünme Stili* (f=0.606; p>.05), *Dışa Dönük Düşünme Stili* (f=0.373; p>.05), *Yenilikçi Düşünme Stili* (f=0.309; p>.05), *Gelenekçi Düşünme Stili* (f=1.142; p>.05) açısından branşa göre anlamlı bir farklılık olmadığı görülmektedir. Yaş değişkenine göre ilköğretim öğretmenlerinin *Özerk*, *Kuralcı*, *Yargılayıcı*, *Tekil*, *Aşamalı*, *Eş Değer*, *Kuralsız*, *Bütüncü*, *Ayrıntıcı*, *İçe Dönük*, *Dışa Dönük*, *Yenilikçi*, *Gelenekçi Düşünme Stillerine* yönelik görüşleri arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır.

c) Mesleki Kıdem:

İlköğretim okulu öğretmenlerinin düşünme stillerine ilişkin görüşleri arasında mesleki kıdem değişkenine göre farklılık var mıdır? Bu alt probleme ilişkin bulgular Tablo 5.'de gösterilmiştir.

Tablo 5. Öğretmenlerin Düşünme Stillerinin Mesleki Kıdem Değişkenine İlişkin Tekyönlü Varyans Analizi

Düşünme Stilleri	Grup	Kareler	SD	Kareler	F	p
Özerk Düşünme Stili	Gruplar	1.085	4	0.271	1.672	0.158
	Grup İçi	30.008	185	0.162		
	Toplam	31.092	189			
Kuralcı Düşünme Stili	Gruplar	1.788	4	0.447	2.097	0.083
	Grup İçi	39.438	185	0.213		
	Toplam	41.226	189			
Yargılayıcı Düşünme Stili	Gruplar	0.780	4	0.195	0.610	0.656
	Grup İçi	59.144	185	0.320		
	Toplam	59.924	189			
Tekil Düşünme Stili	Gruplar	1.313	4	0.328	0.727	0.575
	Grup İçi	83.541	185	0.452		
	Toplam	84.854	189			
Aşamalı Düşünme Stili	Gruplar	0.799	4	0.200	0.603	0.661
	Grup İçi	61.294	185	0.331		
	Toplam	62.093	189			
Eş Değerci Düşünme Stili	Gruplar	1.917	4	0.479	1.079	0.368
	Grup İçi	82.176	185	0.444		
	Toplam	84.093	189			
Kuralsız Düşünme Stili	Gruplar	1.027	4	0.257	0.646	0.630
	Grup İçi	73.470	185	0.397		
	Toplam	74.496	189			
Bütüncü Düşünme Stili	Gruplar	0.588	4	0.147	0.495	0.739
	Grup İçi	54.929	185	0.297		
	Toplam	55.516	189			
Ayrıntıcı Düşünme Stili	Gruplar	2.018	4	0.505	1.403	0.235
	Grup İçi	66.534	185	0.360		
	Toplam	68.553	189			
İçe Dönük Düşünme Stili	Gruplar	1.513	4	0.378	1.121	0.348
	Grup İçi	62.434	185	0.337		
	Toplam	63.947	189			
Dışa Dönük Düşünme Stili	Gruplar	0.295	4	0.074	0.206	0.935
	Grup İçi	66.376	185	0.359		
	Toplam	66.671	189			
Yenilikçi Düşünme Stili	Gruplar	0.294	4	0.073	0.204	0.936
	Grup İçi	66.546	185	0.360		
	Toplam	66.840	189			
Gelenekçi Düşünme Stili	Gruplar	2.188	4	0.547	0.805	0.523
	Grup İçi	125.686	185	0.679		

Toplam	Toplam	127.874	189			
	Gruplar	0.442	4	0.111	0.769	0.546
	Grup İçi	26.578	185	0.144		
	Toplam	27.020	189			

*p<.05 [Kategoriler: (1) 1-5, (2) 6-10, (3) 11-15, (4) 16-20, (5) 20 ve üzeri]

Tablo 5. incelendiğinde, *mesleki kıdem* değişkenine göre *Özerk Düşünme Stili* (f=1.672; p>.05), *Kuralcı Düşünme Stili* (f=2.097; p>.05), *Yargılayıcı Düşünme Stili* (f=0.610; p>.05), *Tekil Düşünme Stili* (f=0.727; p>.05), *Aşamalı Düşünme Stili* (f=0.603; p>.05), *Eş Değerci Düşünme Stili* (f=1.079; p>.05), *Kuralsız Düşünme Stili* (f=0.646; p>.05), *Bütüncü Düşünme Stili* (f=0.495; p>.05), *Ayrıntıcı Düşünme Stili* (f=1.403; p>.05), *İçe Dönük Düşünme Stili* (f=1.121; p>.05), *Dışa Dönük Düşünme Stili* (f=0.206; p>.05), *Yenilikçi Düşünme Stili* (f=0.204; p>.05), *Gelenekçi Düşünme Stili* (f=0.805; p>.05) açısından branşa göre anlamlı bir farklılık olmadığı görülmektedir. Mesleki Kıdem değişkenine göre ilköğretim öğretmenlerinin Özerk, Kuralcı, Yargılayıcı, Tekil, Aşamalı, Eş Değer, Kuralsız, Bütüncü, Ayrıntıcı, İçe Dönük, Dışa Dönük, Yenilikçi, Gelenekçi Düşünme Stillere yönelik görüşleri arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır.

d) Branş:

İlköğretim okulu öğretmenlerinin düşünme stillerine ilişkin görüşleri arasında branş değişkenine göre farklılık var mıdır? Bu alt probleme ilişkin bulgular Tablo 6.'da gösterilmiştir.

Tablo 6. Öğretmenlerin Düşünme Stillерinin Branş Değişkenine İlişkin t-testi

Düşünme Stilleri	Branş	N	\bar{X}	s.s.	F	p
Özerk Düşünme Stili	Sınıf	92	4.205	0.461	6.737	0.010*
	Branş	98	4.297	0.342		
Kuralcı Düşünme Stili	Sınıf	92	3.908	0.484	0.156	0.694
	Branş	98	3.811	0.448		
Yargılayıcı Düşünme Stili	Sınıf	92	3.841	0.516	1.536	0.217
	Branş	98	3.872	0.607		
Tekil Düşünme Stili	Sınıf	92	3.613	0.790	1.927	0.167
	Branş	98	3.461	0.527		
Aşamalı Düşünme Stili	Sınıf	92	3.976	0.606	0.772	0.381
	Branş	98	3.924	0.543		
Eş Değerci Düşünme Stili	Sınıf	92	3.192	0.681	0.239	0.625
	Branş	98	3.065	0.651		
Kuralsız Düşünme Stili	Sınıf	92	3.504	0.648	0.136	0.712
	Branş	98	3.417	0.608		
Bütüncü Düşünme Stili	Sınıf	92	3.647	0.583	2.365	0.126
	Branş	98	3.528	0.497		
Ayrıntıcı Düşünme Stili	Sınıf	92	3.436	0.649	2.610	0.108
	Branş	98	3.445	0.558		
İçe Dönük Düşünme Stili	Sınıf	92	3.613	0.658	5.069	0.026*
	Branş	98	3.741	0.495		

Dışa Dönük Düşünme Stili	Sınıf	92	3.689	0.545	1.592	0.209
	Branş	98	3.534	0.630		
Yenilikçi Düşünme Stili	Sınıf	92	3.875	0.600	0.202	0.654
	Branş	98	3.796	0.590		
Gelenekçi Düşünme Stili	Sınıf	92	3.041	0.872	0.326	0.569
	Branş	98	3.001	0.778		
Toplam	Sınıf	92	3.657	0.423	7.750	0.006*
	Branş	98	3.607	0.331		

* p<.05

Tablo 6. incelendiğinde, sınıf ve branş öğretmenleri arasında *Kuralcı Düşünme Stili* ($f=0.156$; $p>.05$), *Yargılayıcı Düşünme Stili* ($f=1.536$; $p>.05$), *Tekil Düşünme Stili* ($f=1.927$; $p>.05$), *Aşamalı Düşünme Stili* ($f=0.772$; $p>.05$), *Eş Değerci Düşünme Stili* ($f=0.239$; $p>.05$), *Kuralsız Düşünme Stili* ($f=0.136$; $p>.05$), *Bütüncü Düşünme Stili* ($f=2.365$; $p>.05$), *Ayrıntıcı Düşünme Stili* ($f=2.610$; $p>.05$), *Dışa Dönük Düşünme Stili* ($f=1.592$; $p>.05$), *Yenilikçi Düşünme Stili* ($f=0.202$; $p>.05$), *Gelenekçi Düşünme Stili* ($f=0.326$; $p>.05$) açısından branşa göre anlamlı bir farklılık olmadığı görülmektedir.

Yalnızca *Özerk Düşünme Stilinde* ($P=0.010$) ve *İçe Dönük Düşünme Stilinde* ($P=0.026$;) anlamlı bir fark görülmektedir. Farkın kaynağı sırasıyla =4,297 ve =3,74 ile Branş öğretmenleri lehinedir. Tablo incelendiğinde düşünme stilleri envanterinin toplamda da ($P=0.006$; $p>.05$) anlamlı bir fark görülmektedir. Farklılık sınıf öğretmenleri lehinedir.

Sonuç ve Tartışma

Araştırmanın bu bölümünde araştırmanın bulgularından elde edilen sonuçlar ve bu sonuçlar çerçevesinde geliştirilen önerilere yer verilmiştir.

Sonuçlar

Birinci Alt Probleme İlişkin Sonuçlar

Birinci alt problemde, İlköğretim okulu öğretmenlerinin düşünme stillerine ilişkin görüşleri neler olduğu belirlenmiştir. Buna göre öğretmenlerin;

I. İşlevler

1. Özerk (Yasa yapıcı) Düşünme Stili =4,251 , “Her zaman”
2. Kuralcı (Yürütmeci Düşünme Stili = 3,858 , “Çoğunlukla”
3. Yargılayıcı Düşünme Stili =3,857 , “Çoğunlukla”

II. Biçimler

4. Tekil (Monarşik) Düşünme Stili = 3,534 , “Çoğunlukla”
5. Aşamalı (Hiyerarşik) Düşünme Stili =3,949 , “Çoğunlukla”
6. Eş Değerci (Oligarşik) Düşünme Stili =3,126 , “Çoğunlukla”
7. Kuralsız (Anarşik) Düşünme Stili =3,459 , “Çoğunlukla”

III. Düzeyler

8. Bütünsel (Global) Düşünme Stili =3,586 , “Çoğunlukla”
9. Ayrıntısal (Lokal) Düşünme Stili =3,441 , “Çoğunlukla”

IV. Yönelikler

10. İçe Dönük Düşünme Stili =3,679 , “Çoğunlukla”

11. Dışa Dönük Düşünme Stili =3,609 , “Çoğunlukla”

V. Eğilimler

12. Yenilikçi (Liberal) Düşünme Stili =3,834 , “Çoğunlukla”

13. Gelenekçi (Muhafazakar) Düşünme Stili =3,020 , “Bazen”

İlköğretim okulu öğretmenlerinin düşünme stillerine ilişkin görüşlerinin tüm boyutlarının ortalaması =3,621 ile “Çoğunlukla” düzeyinde olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

İkinci Alt Probleme İlişkin Sonuçlar

İkinci alt problemde, ilköğretim okulu öğretmenlerinin düşünme stillerine ilişkin görüşleri arasında; cinsiyet, yaş, mesleki kıdem, branş değişkenlerine göre anlamlı farklılık olup olmadığı belirlenmiştir.

Cinsiyet değişkenine göre; Kurationsız Düşünme Stilinde (P=0.039) anlamlı bir fark olduğu ve toplamda da (P=0.004) cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir fark olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Yaş değişkenine göre; İlköğretim okulu öğretmenlerinin düşünme stillerine ilişkin, yaş değişkenine göre anlamlı bir fark olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Mesleki kıdem değişkenine göre; İlköğretim okulu öğretmenlerinin düşünme stillerine ilişkin, mesleki kıdem değişkenine göre anlamlı bir fark olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Branş değişkenine göre; İçe Dönük Düşünme Stilinde (P=0.026) anlamlı bir fark olduğu ve toplamda da (P=0.006) branş değişkenine göre anlamlı bir fark olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Tartışma

Buluş (2005), stili bireyin becerilerini kullanmada tercih ettiği yol olarak tanımlamaktadır. Stilin kendi içinde bir beceri değil, daha çok bir tercih olduğunu bu nedenle değişik stillerin iyi ya da kötü oluşlarından söz edilemeyeceğini, ancak farklılıklarından söz edilebileceğini vurgulamaktadır.

Öğretmenlerin düşünme stillerini “Çoğunlukla” düzeyinde benimsemeleri, bütün düşünme stillerine yüksek oranda sahip olmaları, verecekleri eğitim ve öğretimin çeşitliliği açısından önemlidir. Farklı düşünme stillerine sahip öğretmenler sınıf içi etkinliklerinde farklı yöntemleri kullanacaklardır.

Çubukçu'nun (2004), öğretmen adaylarının düşünme stillerinin belirlenmesine yönelik yaptığı araştırmasına göre, öğrencileri, öğrencilerin Kuralcı (4,1361) ve Hiyerarşik (3.9556) düşünme stilleri yüksek orandadır. Öğretmen adaylarının, birçok işi öncelik sırasını dikkate alarak yaptıkları ve kendilerini ifade edebildikleri yaratıcı strateji gerektiren etkinliklerde daha çok davranış gösterdikleri ortaya konmuştur. Düşük oranda yer alan düşünme stilleri, Muhafazakar (3.0097) ve Yerel (3.1472) düzeydeki stillerdir.

Buluş'un (2005), ilköğretim bölümü öğrencilerinin düşünme stilleri profilleri açısından incelenmesine yönelik yaptığı çalışmasının bulgularına göre, örneklem genelinde, zihinsel benliğin yasama işlevi, hiyerarşik biçimi, global düzeyi, dışsal alanı-konusu ve liberal eğilimi ortalaması daha yüksektir.

Çubukçu'nun (2004), öğretmen adaylarının düşünme stillerinin belirlenmesine yönelik yaptığı araştırmasına göre, her bir düşünme stili kapsamında, öğrencilerin cinsiyetlerine göre

düşünme stilleri arasındaki farklılığa ilişkin bulgular incelendiğinde, ortalama puanlarına göre cinsiyet etkili bir faktör olmadığı belirlenmiştir.

Her bir düşünme stilinin kapsamı içerisindeki davranışların gösterilmesi, sahip olunması bakımından bireysel farklılıklar söz konusudur. Ancak cinsiyet faktörü burada etkili bir faktör özelliği taşımamaktadır. Her birey düşünme stillerine kendi buldukları koşullar doğrultusunda gereksinim duymaktadırlar (Çubukçu, 2004).

Zhang and Sachs, 1997, de farklı kişilik yapılarındaki insanların farklı düşünme stillerini gösterdikleri varsayımından hareketle yaptıkları çalışmada, yaş, cinsiyet, branşlar vb. değişkenlere dayalı olarak belirli düşünme stillerinde anlamlı grup farklılıkları bulmuşlardır (Sternberg, J.R. and Zhangs, L., 2001:215; Akt: Çubukçu, 2004).

Buluş'un (2005), ilköğretim bölümü öğrencilerinin düşünme stilleri profilleri açısından incelenmesine yönelik yaptığı çalışmasının bulgularına göre, cinsiyete göre anlamlı farklar global ve muhafazakar düşünme stillerinde gözlenmiştir. Sınıflar düzeyinde, cinsiyet açısından düşünme stillerini kullanma düzeyleri incelendiğinde, birinci sınıflarda yine global, muhafazakar ve bunlara ek olarak yürütme düşünme stilinde, dördüncü sınıflarda ise sadece global ve yargısal düşünme stillerinde anlamlı farklılaşmaların olduğu görülmüştür.

Çubukçu'nun (2004), öğretmen adaylarının düşünme stillerinin belirlenmesine yönelik yaptığı araştırmasına göre, araştırma kapsamında yer alan bireylerin düşünme stilleri açısından branşlarına göre ortalama puanları dikkate alındığında, 0.05 anlam düzeyinde Kuralcı düşünme stili, Muhafazakar düşünme stili ve Hiyerarşik düşünme stilinde öğrencilerin branşlarının etkili bir faktör olduğu görülmektedir. Bu üç düşünme stilinde branşlar arası anlamlı bir fark olduğunu belirtmiştir.

Düşünme stillerinin bir özelliği de, bireylerde bu stillerin yalnızca birinin hakim olmasından ziyade, her bir birey için stillerin bir profilinin gösterilmesidir. Düşünme stilleri bireysel tercihlerin bir kombinasyonu olarak düşünülmektedir (Çubukçu, 2004).

Öneriler

Uygulayıcılara Yönelik Öneriler

1. Öğretmenler kendi düşünme stillerinin dağılımlarının farklı olduğunu bilerek bunları eğitimin amaçlarına katkı sağlayacak şekilde kullanmalıdırlar.
2. Öğretmenler kendileri ile ilgili aldıkları kararlarda ve onları uygulamada düşünme stillerindeki farklılıkları göz önünde bulundurmalıdırlar.
3. Düşünme stilleri konusunda bakanlık, il ve ilçe milli eğitim müdürlüklerince hizmet içi eğitim verilmelidir.
4. Öğretmenler kendi etkinliklerini düzenlerken, daha başarılı olacakları düşünme stilini kullanmaya dikkat etmeli ve bu yönde hazırlamalıdırlar.

Araştırmacılara Yönelik Öneriler

1. Öğretmenlerin tutumlarını artırma ile ilgili öğretmenlerin düşünme stillerini kullanmaları yönünde araştırmalar yapılabilir.
2. Düşünme stilleri ve diğer kişisel değişkenler arasında araştırmalar yapılabilir.
3. Düşünme stili ve öğretmen başarısı arasındaki ilişkiler araştırılabilir.
4. Düşünme stilleri konusunda bilgisi olan (eğitim almış) ve olmayan öğretmenlere yönelik araştırma yapılabilir.

Kaynakça

- Adak, A. (2006). *Okul öncesi eğitimi öğretmenlerinin fen öğretimine yönelik tutumları ile düşünme stilleri arasındaki ilişkinin incelenmesi*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Denizli.
- Akbulut, E. (2006), Pamukkale üniversitesi eğitim fakültesi müzik eğitimi anabilim dalı öğrencilerinin düşünme stil profilleri çerçevesinde değerlendirilmesi. *Ulusal Müzik Eğitimi Sempozyumu* 26-28 Nisan, Denizli.
- Akkurt, D. (2001), “Düşünme ve Yaratıcılık”, 15. 02. 2007, (www.ak-kurt.com/dy.html)
- Arkonaç, S . A. (1998). *Psikoloji zihin süreçleri bilim*. İstanbul: Alfa Yayınları.
- Balgalmış, E. (2007). *Eğitim yöneticilerinin düşünme stilleri ile başa çıkma davranışları arasındaki ilişki*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Gazi Osmanpaşa Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Tokat.
- Buluş, M. (2000). *Öğretmen adaylarında yükleme karmaşıklığı, düşünme stilleri ve bilişsel tutarlılık tercihinin bazı psikososyal özellikler ve akademik başarı çerçevesinde incelenmesi*. (Yayımlanmamış doktora tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Buluş, M. (2005). İlköğretim bölümü öğrencilerinin düşünme stilleri profili açısından incelenmesi, *Ege Eğitim Dergisi*, 6, 1-24.
- Çubukçu, Z. (2004). Öğretmen adaylarının düşünme stillerinin öğrenme biçimlerini tercih etmelerindeki etkisi. *XIII. Ulusal Eğitim Bilimleri Kurultayı*, (6-9 Temmuz) İnönü Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Malatya.
- Duru, E. (2004). Düşünme stilleri: kavramsal ve kuramsal çerçeve. *Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 14, 171-186.
- Erdoğan, Ş. (2008). *Fizik derslerindeki başarılı ve başarısız öğrencilerin öğrenme ve düşünme stillerinin karşılaştırılması*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Selçuk Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Konya.
- Ertürk, S. (1994). *Eğitimde program geliştirme*, (8.Basım). Ankara: Meteksan A.S.
- Fidan, N. ve Erden, M. (1995). *Eğitime giriş*. Ankara: Feryal Matbaacılık.
- Fer, S. (2005). Düşünme Stilleri Envanterinin Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması, *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri (Educational Sciences Theory & Practice)*, 5(2), 433-461.
- Karasar, N. (2005). *Bilimsel araştırma yöntemi*. (14. Baskı). Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

Sternberg, J. R.(1988). Mental self government: a theory of intellectual styles and their development. *Human Development*, 31, 197-224.

Sternberg, R. J. And Wagner, R. K. (1992). *Thinking styles inventory*. (Unpublished thesis). Yale University.

Sternberg, R. J. (1997). *Thinking styles*. New York: Cambridge University Pres.

Sternberg, R. J. And Zhang, L. F. (2001). *Thinking styles across cultures: their relationships with student learning, perspective on thinking, learning and cognitive styles*. London: Lawrence Erlbaum Associates, Publishers, 197-225.

Sternberg, R. J., ve Grigorenko, E. L. (1995). Styles of thinking in the school European. *Journal for High Ability*, 6, 201-219.

Sünbül, A. M. (2004). Düşünme stilleri ölçeğinin geçerlik ve güvenirliği. *Eğitim ve Bilim Dergisi*, 132, 25-42.

Zhang, L. F. (2000). Relationship between thinking styles inventory and study process questionnaire, *Personal and Individual Diffences*, 29, 841-856.